

COLOR ME CLOSELY

Beszélgetés Navid Nuurral a Trafó Galériában rendezett kiállítása* kapcsán

☎ **Zsikla Mónika:** A párizsi Pompidou Központ¹ és a maastrichti Bonnefantenmuseum² kiállításai után hogy került a portfóliódba a Trafó?

☎ **Navid Nuur:** Fenyvesi Áron érdeklődött a munkáim iránt, és a galériásom, Mihai Pop közvetítésével felvettük egymással a kapcsolatot, ezt követően már szinte maguktól zajlottak az események. Ideutaztam megnézni a kiállítótér adottságait, majd látva a helyszínt, elkezdtem gondolkodni egy lehetséges kiállításon. A tér méretéből fakadóan végül egy tematikus, bevezető anyag összerakása mellett döntöttünk.

☎ **ZsM:** Mi a kiállítás tematikája?

☎ **NN:** Több szempontból sem volt könnyű egyetlen tematikát találni, egyrészt mert a működésem egyik meghatározó alapja, hogy nem fogalmak alapján hozom létre a munkáimat, sőt a legtöbb művészettel kapcsolatos fogalomtól igyekszem távol tartani magam. De a szín mint téma már hosszú ideje és sokféle módon, szinte folyamatosan jelen van a műveimben. Ezért döntöttünk úgy, hogy a szín fogalmi köre alkalmas arra, hogy köré rendezzük a válogatást.

☎ **ZsM:** A válogatást úgy kell érteni, hogy az új munkák mellé korábbiak is kerülnek?

☎ **NN:** Igen. A kiállított munkák közül némelyik gyűjteményekből érkezett, néhány új munkát egyszerűen magammal hoztam, de olyan is van, ami a helyszínen készült el.

☎ **ZsM:** Mit jelent számodra a szín?

☎ **NN:** Ha úgy tetszik, alapkérdés, hogy hogyan definiálható a szín fogalma. Az emberek a színre mindig valaminek a járulékos dologként gondolnak. Ha formát akarsz létrehozni, mindig szükséged lesz hozzá egy (vagy több) színre, még akkor is, ha nem akarsz színt használni, a szín mindig, mindenhol jelen van. De önmagában semmi köze a pigmentekhez, semmi köze a pirosnak, a sárgához, és valójában semmi köze magához a színhez. A szín gyakorlatilag a bizonyos szögéből érkező fény, ugyanakkor, ha lefested, akkor egy jó adag pigment. Sokaknak mindez logikus, nekem viszont abszolút nem az. A munkáim leginkább olyan kísérletek, amelyekben a számomra nem evidens tényekhez próbálok meg közelebb férközni. Vagyis általuk épphogy a saját kapcsolatomat is meg akarom érteni, például a színekkel.

☎ **ZsM:** Ezt úgy kell érteni, hogy a kísérleteid a saját viszonyaid feltérképezéseiről szólnak, és az egyes kísérletek végeredménye a műalkotás?

☎ **NN:** Bizonyos értelemben igen, de pontosítva: olyan szituációkat próbálok létrehozni, amelyek egyrészt, amellet, hogy engem közelebb visznek például a színhez, az adott munka nézőjét is saját, egyedi tapasztalati szintekre terelik. A kiállított munkák közül néhány a fény, mások pedig éppen a fény hiányával foglalkoznak. Például építünk egy sötét helyiséget a téren belül, ahol mindenki a saját telefonjának vakus fényképező funkcióján keresztül fotózhathatja le a sötétben falra akasztott képet, így a mű átkerül a befogadó személyes, mini kísérleti közegébe. Egy ideje tudatosan figyelem azt a tendenciát, hogy a látogatók telefonokkal fényképeznek a kiállítóterekben, és telefontól függően végül mindenki teljesen máshogyan lát egy-egy magával vitt művet.

☎ **ZsM:** 1988-tól készült a Monokróm szemkódex című sorozatod. Hogyan kapcsolódnak a munkáid monokróm festészethez?

☎ **NN:** Amikor egy monokróm festményt nézel, akkor valójában egyetlen színt próbálsz a szemmeddel összesűríteni. Normál fényhatások mellett letapogatod a színnel borított tárgy formáit, sötétben viszont csak a körvonalak

¹ TA-Dal! Galerie des enfants – Centre Pompidou, Párizs, 2013. április 27 – szeptember 23.

² Navid Nuur – LUBE LOVE. Bonnefantenmuseum, Maastricht, 2013. szeptember 13 – 2014. január 14.

* Trafó Galéria, Budapest, 2014. február 8 – március 23.

megtalálásával próbálkozol. Megpróbáltam megoldást találni arra, hogy hogyan fordíthatnám meg ezt a folyamatot, és hogyan sűrítethném mindezt pixelekké. Ha egymás mellé teszem a kéket és a pirosat, akkor azok megpróbálnak egymás nélkül élni, miközben egy távolságból nézve önmaguktól lilává olvadnak össze. A látszat ellenére ez nem pointillizmus, hanem pont az ellenkezője. A két alapszínből egy kevert szín jön létre. Bármit csinálok, arra mindig ügyelek, hogy sosem használom a színeket önmagukban, mert kell nekik bizonyos energiamező. Például a Pepsi Cola-kék mellé szeretem odatenni a Coca Cola-pirosat, mindkettő megtalálható a Pantone színskálán, ami számomra a monokróm nyomdai változatát jelenti. A Pantone színek önmagukban is azonosítók, vagyis színek meghatározott tartalommal, és ezek a színek ugyanúgy azonosak valamivel, mint ahogyan a Coca vagy a Pepsi Cola is azonos önmagával. De mivel mindkettő Cola, így összekeverheted őket, és mindez már egyből túlmutat a kólaságon. A monokróm tanulmányok szemkódexéből a füsttel készített vásznakat is kiállítom.

☞ **ZsM:** *A Play-Doh gyurmából készült munkáid is a piros-kék sorozatban tartoznak?*

☛ **NN:** Igen, de azokat még a Cola-konceptió előtt kezdtem el készíteni. A piros és kék színekből létrejövő lila számomra sok szinten érdekes. Fiatalabb koromban rengeteget gördeszkáztam, és persze sokat is estem. Az esésektől a sípcsontom és a lábam folyton tele volt piros és kék foltokkal, amelyek egy idő után különböző lila átmenetekké lettek, majd a lilák mellé hamar újabb kék és piros nyomok kerültek. Lenyűgözve figyeltem a színek változásait, a friss fájdalommal átítatott pirosat

és kéket, amelyek már önmagukban hordozták a lilát. A testemen megfigyelt változásokat pedig átültettem a művészetembe. A Play-Doh gyurmákban rátaláltam arra az alapanyagra, amely azon túl, hogy elég érzékletesen közvetíti a szín erősségét, fizikai sűrűsége is olyannyira tökéletes, hogy a végső forma vászon alap nélkül is elbírja önmagát. A megfelelő anyagi minőséget egy hangi effektel is kiegészítettem, egy ráadás negyedik dimenzióval, vettem egy piros és egy kék gyurmadarabot, majd a két színt lilává gyúrtam, miközben hangosan mormoltam a két szín nevét. A Trafó Galériában az egyik tartópillér sarkára is készült egy **REDBLUEREDBLUE** munka, a végeredmény első pillanatra azt a hatást kelti, mint egy büntény helyszínén a hátra maradt nyomok. A látványról az első dolog, ami eszedbe juthat, hogy mi akar ez a piszok itt a falon lenni? A fülhallgató hangja nélkül csak a tetthelyen hagyott nyomokat látod, úgy, mint egy gyilkosság helyszínén.

☞ **ZsM:** *Csak a piros és kék szín „hangzó” szín?*

NAVID NUUR

Cím nélkül, 2006–201, izofólia, spot lámpa, a néző jelenléte

© Fotó: Surányi Miklós

☒ **NN:** Nem, nem csak az említett két színnek van hangja. Készítettem egy másik hangzó anyagot is egy festő barátommal, ADRIAN GHENIE-vel. A felvételen különböző vastagságú ecsetekkel fest, én pedig közben hangokat képezek a mozdulataihoz egy erősítőre kötött mikrofonba. Miközben Adrian a vásznat festi, engem láthatsz a háttérben kiabálni, olyan az egész, mint egy futballközvetítés. Amikor vastag ecsetet használt, „aaaaaaarg” hangot adok ki, amikor vékonyat, akkor „plim-plim” hangokat keltek. Szóval sok piros-kék munka van a mappámban, és a látvány mellé néha nem csak hang, hanem szöveg is kerül.

☒ **ZsM:** *Úgy tudom, hogy a színekkel interjúkat is készítettél, amelyek közül egy a kiállítótér falán is olvasható.*

☒ **NN:** Nézd, itt van például a fekete... figyelj a kezem: ha a tenyerembe hajtom az ujjaim, az öklöm belsejében máris ott lesz a fekete. Számomra nagyon fontos, hogy az olyan dolgokat megértsem, mint az árnyék, a fény, a fekete, vagy például a testünk 95 %-át kitevő víz, szóval mindent, ami nagy dolog, miközben közös tapasztalatként adva van számunkra. Az én módszerem erre, hogy interjúkat készítek az egyes anyagokkal (a színekkel, a vízzel etc.), hogy a különböző aspektusokon keresztül megértsem őket, kulturális, szubkulturális és talán tudományos dimenziókból is. A megértést követően képes leszek tudatosabban eljárni velük szemben. Itt van például a falra felleógatott kép és a fal közötti árnyék, ami tele van egy csomó információval, és a munkád része akkor is, ha épp nem látszik. Ezekre a jelenlétekre figyelni kell! Nem hiszek abban, hogy csak úgy felakasztom az elkészült festményt, vagy leforgatok egy videót, vagy elkészítem a fotót – úgy gondolom, hogy a markáns létezőket meg kell ismernem, mielőtt a munkámba komponálom őket.

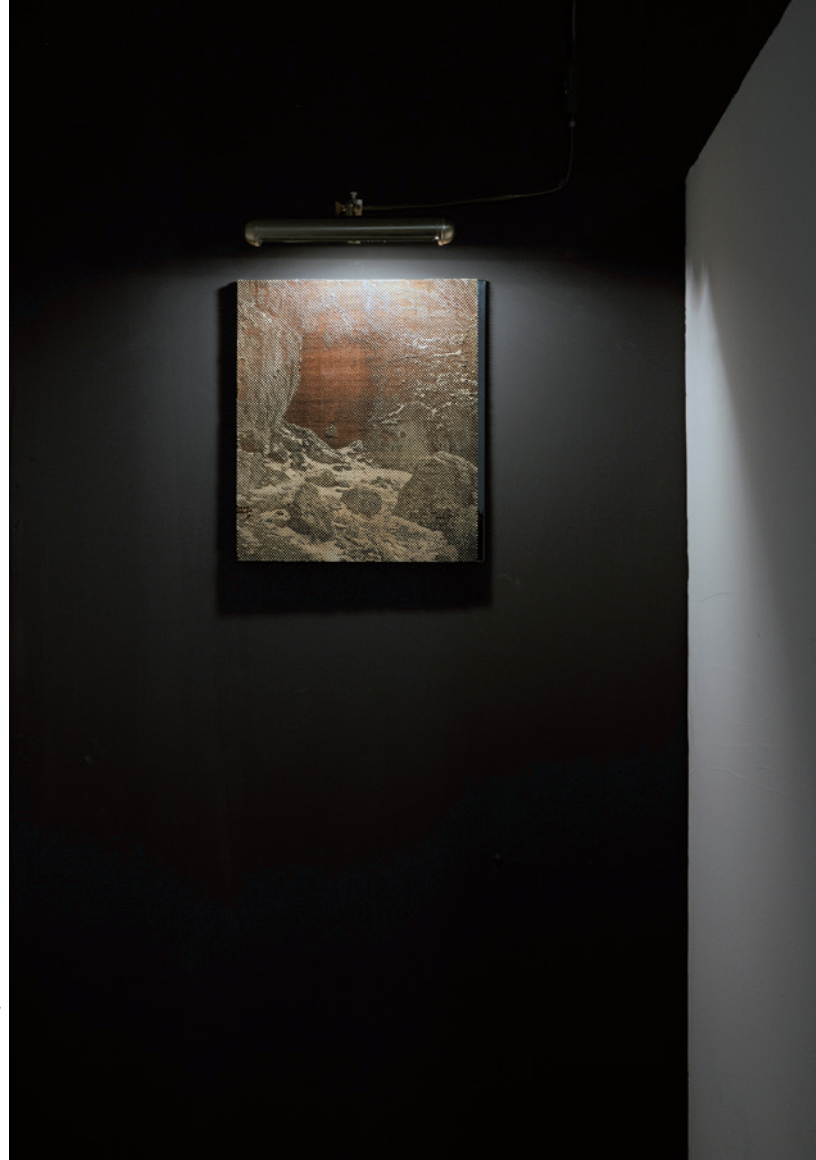
☒ **ZsM:** *A katalógusodban olvastam a feketével készült interjúdat, és a beszélgetés során a fekete azt javasolta neked, hogy ne használd őt olyan gyakran, mint ahogy eddig tetted. Miként kell ezt az ellentmondást értenünk?*

☒ **NN:** A fekete megmutatta nekem mint apró emberi lénynek, hogy ő mennyire sok és mély jelentéssel bír, amivel, ha nem veszem őt komolyan, akkor nem tudok megbirkózni. Nagyságának és erejének csupán egy kicsinyke csücskét foghatom fel, ezért azt javasolta nekem: „Nézd, tudom, hogy művész vagy, és megvan a saját dolgod, de légy tudatában a helyzetednek! Én itt voltam már előtted is, és itt leszek akkor is, amikor te már nem leszel!”

☒ **ZsM:** *A kiállítótér egy jelentős részét betölti az arany mint felület. Hogyan kapcsolódik az arany a monokrómhoz és a színekhez?*

☒ **NN:** A színekkel kapcsolatosan a monokróm csak egy kis szelet, a kiállításon többféle színtematikával találkozhatasz. A füstös monokrómokkal, a piros-kék munkákkal és a szín

NAVID NUUR
A bejárat (tanulmány 2),
1988–2014, lézer vágott
fa, foszforeszkáló
festék, lámpa
időzítővel, tükör,
ásványok, ragasztó,
43 × 39 × 2 cm
© Fotó: Surányi Miklós

hiányával is. Az arany nem igazán szín, hanem sokkal inkább egy hőmérséklet, különösen az anyag, amiben használom. Az általam használt aranyfólia valójában elsősegély takaró, amit vészhelyzetben az emberi testek köré tekernek, hogy optimalizálja a test hőmérsékletét. Ezt az aranyfóliát most térleválasztó függönyként használom, így a leválasztott térfélből a függönyön keresztül csak átderengő szilueteteket lehet látni, és ez már a bejáratnál gátolja a tér pontos érzékelését. A kiállítótér kis ablakai végig nyitva vannak, így a térben alig észrevehetően folyamatosan cirkulál a levegő ami összeadódik a látogatók teste által keltett légörvényekkel. A fóliát felülről spotok világítják meg, így a földre vetülő arany árnyéka a hullámzó mozgással összeadódva a statikus padlót hullámzó vízfelszínre változtatja. A felfüggesztett vékony fólia a térben láthatatlanul jelen lévő elemekre, a légmozgásra, az árnyéokra és a hőérzetre irányítja a figyelmet.

☒ **ZsM:** *Korábbi interjúkban olvastam, hogy a munkáid gyakran számokra irritáló dolgok reflexióiként születnek. Mondanál néhány dolgot, ami igazán irritál?*

☒ **NN:** Az imént említett fekete interjúm is egy irritáló helyzetből indult. Ha manapság festészeti kiállításokon nézelődök, akkor a vásznon mindenhol látom azt a rengeteg indokolatlan feketét. De van más is, ami még komolyabban bosszantott, például a neonszínek a művészetben, na azok igazán irritálnak. A neonszíneket termékeknek gondolom, és komolyan el kell gondolkodni azon, hogy mit lehet velük érdemben kezdeni? Létrehozni belőlük egy feliratot vagy egy konkrét formát, az nem művészet, egy áruházi reklámfelirat ugyanezt teszi. Az egész neon-jelenségnek a mélyére kell ásni, ahhoz, hogy bármit is hozzá lehessen tenni. Az alapokról indulva elsőként felkerestem egy neongyártó szakembert, aki részletesen beavatott a működés és a gyártás minden apró titkában. Az üvegen körbefutó por funkciójába, a molekulák összetételébe, a csőben lévő gáz működési mechanizmusába, a fényre válás fizikai és kémiai folyamataiba, ekkor tudtam meg, hogy az üvegcső belsejében található por bevonó rétege adja a neonfény színét. Ezt követően végleg megfogalmazódott bennem, hogy a neon csak egy találmány,

NAVID NUUR
A monokróm
tanulmányok
szemkódexéből
(Füst tanulmány),
1988–2013,
feszített vászon,
gesso alapozó,
füstbomba,
pigment,
videó-loop
mobiltelefonon,
55 x 60 cm
Galeria Plan B, Cluj/
Berlin jóvoltából
© Fotó: Surányi
Miklós

amit az ipar feliratok és logók létrehozásához használ, de mindezt a művészetbe alkalmazni lőtúró, vagy egyszerűen csak régimódi. Ahhoz, hogy túl legyek az egész neon-irritáción, először készítettem három neonmunkát.

⊕ **ZsM:** *A neonon keresztül a fényhez is közelebb kerültél?*

⊗ **NN:** Már az arannyal kapcsolatos munkáimban is jelentős szerep jutott a fénynek, de a neonmunkák kapcsán a fény és halál egymással kapcsolatos, többnyire kulturálisan meghatározott viszonya is foglalkoztatott. Sok kultúrában összekapcsolódik a fény a halállal. Például ha régi festményeket nézel, szintén láthatod a fényt mint az életből halálba tartó átalakulás metaforikus kellékét, vagyis a fénynek van egy transz-kontextusa. A globalizációban pedig itt van nekünk a neon mint folyamatos fényforrás, amelyet a molekulák energetizálnak. A halott test hamvaira is porként gondolunk, és a hozzátartozók gyakran elszórják a hamvakat. Mindez a gondolataimban egy egésszé forrt össze, és arra jutottam, hogy miért ne készíthetnénk olyan neont, amiben a porbevonathoz valakinek a hamvait használnom? Hiszen ezáltal máris „urnaköznelben” vagyunk, ami az ember hamvainak tárolására szolgál. Miért ne tarthatnánk a hamvakat neonokban? A neontól kijövő fény a személy elveszett testrésze, ami elkülönül és távozik. Ennek a munkámnak a része

NAVID NUUR
Color Me Closely. Kiállítási látkép © Fotó: Surányi Miklós

egy szerződés is, ami felhatalmaz, hogy haláloz esetén 5 grammnyi hamvadat felhasználhassam. Ha valaki aláír egy ilyen szerződést és meghal, akkor a hamvaiból létrejövő műalkotás őrzi majd az ő szignóját, és nem pedig az aláírt papír arab vagy bármilyen abc szerinti szignója.

⊕ **ZsM:** *A '60-as években Mario Merz, Dan Flavin és sokan mások is csináltak neon alapú munkákat, de a te megközelítésed fényév távolságokra van ezektől a művészettörténi referenciáitól...*

⊗ **NN:** Igen, szinte mindnyájan szöveggel vagy formákkal dolgoztak, akkoriban senki nem csinált ilyesmiket, mint amiről én az imént beszéltem. Ha ilyesmi már korábban is megtörténik, akkor más hagyományokra tekintenék vissza, és ma a legtöbb művész, aki neonnal dolgozik, az előképek tradícióira hagyatkozik. A neonművészetre gondolva egyből a nagy amerikai elődök kerülnek elő, mondhatnánk, ez a művészettörténeti beidegződés. A művészettörténet túl gyorsan vált túl fontossá, ez engem nagyon zavar, például ezért is készítek neonmunkákat, hogy kiszakítsam a neont a rossz beidegződésekből.

⊕ **ZsM:** *Így vagy úgy, de a legtöbb beszélgetés során szó esik a diszlexiáról, ez is egy olyan dolog, amit a számtalan írásos, szöveges alapú munkádon keresztül szeretnél kidolgozni magadból?*

⊗ **NN:** Van pár momentuma a diszlexiának. Az egyik a kellemetlen oldala, amikor a mindennapokban írok vagy olvasok szövegeket, és nagyon kényelmetlennek érzem ezt a terhet. A másik oldala, hogy diszlexiásnak lenni számomra azt jelenti, hogy nem csak a szavak jelentését értem, hanem egyszerűen látom a szavak formáját. Valahogy olyan ez, mint a Tai-Chi a fák között. Minden egyes forma organikus módon nyomja a következőt, és a folyamatból harmonikus kompozíció alakul ki. Gyermekkoromban pálcikás építményeként láttam a betűket, de akkor még nem derült fény a diszlexiámra, egyszerűen csak két nyelv között ingáztam. Óvodás koromban Iránból Hollandiába költöztünk, és az iskolában már hollandul kellett tanulnom, úgy hogy eközben otthon farszi nyelven beszélünk. A nyelvek közötti ingázásban a szavak rajzolata kötötte le a figyelmem, ez később sok gondot okozott, de művészként megtanultam kezelni. Ma már fontosabb számomra a szavak kompozíciós értéke, mint a nyelvi helyesség, mindezt a Trafó kiállításának címében is becsempésztem. A *Color Me Closely* címben az E betű szándékosan rossz helyen szerepel, a sajtóanyagban viszont a szó nyelvtanilag helyesen van leírva, vagyis Closely-ként. Ezzel a megkülönböztetéssel is érzékeltetni szerettem volna a valós és a saját világom közötti különbséget.

⊕ **ZsM:** *A problémákra kifejlesztettél egy DYSLECTIKA betűkészletet is...*

⊗ **NN:** Igen, és mindenki ingyenesen letöltheti ezt a betűkészletet. Letöltés után, ha InDesign programban elkezdesz vele írni, akkor kiválaszthatod a diszlexia mértékét, úgy, mintha a Word programban választanál dőlt, félkövér vagy aláhúzott betűtípusokat. Az én betűkészletemben normál, erős vagy szuper diszlexia módozatok közül választhatsz. Amikor normál választásban írod a szöveget, akkor a leírt szavakban minden betű különálló lesz, ha szuper módozatra kattintasz, akkor a program a kiejtéskor egyetlen hangzóvá olvadó betűk helyére egyetlen betűt ír. A betűkészlet megoldást kínál minden szintre, én pedig szerettem ezt a gondolatot. Lelekesítő, hogy személyes problémából kiindulva tervezek egy betűkészletet, és az problémától függetlenül mindenki számára képes hasznos lenni.

NAVID NUUR
Location (study), 2012, C-print, fotópapír, konzervdoboz, tű, vonatjegy, napfény, szalag, 6 hónap,
71×32,5×10 cm, Courtesy of Pieter Sanders © Fotó: Surányi Miklós

